

คุณสมบัติของพัฒนากรที่พึงปรารถนา

.....ระพี สาคริก

ในยุคนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสังคมประเทศโลกที่สาม เช่นไทยเรา มักได้ยินการกล่าวถึงจนชินหูว่า จะต้องเร่งพัฒนาสิ่งนั้นสิ่งนี้ และ เร่งพัฒนา เพื่อแก้ปัญหาความยากจนเน้นคนในชนบท ซึ่งจริง ๆ แล้ว ความจนหรือความรวย มัน เป็นสิ่งที่อิสระ หาให้มีเงื่อนไขผูกไว้เพียงชนบทหรือในกรุงไม่ การที่บุคคลใด นำเอาเงื่อนไขมาผูกกันไว้ ก็คือการสะท้อนภาพของรากฐานจิตใจที่ขาดอิสระภาพ

ดังนั้น เมื่อกล่าวถึง "การพัฒนา" ก็จะมีกระแสที่เรียกตนเองว่าเป็น "นักพัฒนา" หรือ "พัฒนากร" ซึ่งจริง ๆ แล้วก็คือ คนด้วยกันเองกับทุก ๆ คน และเป็นบุุคคลธรรมดา เมื่อมีการเรียกตนเองแบบสะท้อนภาพความรู้สึกเสมือน "ยืนอยู่เหนือคนอื่นฝ่ายหนึ่ง" ก็มักคิดตามมาด้วยพฤติกรรมที่ เข้าไปเหยียบย่ำอะไรต่อมิอะไรให้ ไม่ว่าจะ เป็นรูปวัตถุหรือความคิด พร้อมกับแสดงออกมาว่า สิ่งที่ได้นั้น คิดว่าสิ่งซึ่งคนในท้องถิ่นเมื่ออยู่แล้ว

หากมองได้ลึกซึ้งถึงสิ่งซึ่ง เรียกว่า "กระแสวัฒนธรรมที่รองรับชีวิตและความเป็นมนุษย์" การนำเอา สิ่งภายนอกเข้าไปให้ก็คือ การนำสิ่งแปลกปลอม เข้าไป เปลี่ยนรากฐานวัฒนธรรมซึ่งเป็นของแท้ การกระทำดังกล่าว เป็นการใช้ออกาสและอำนาจจากฝ่ายตนเข้าไปสร้างรากฐานค่านิยมเพียงด้านเดียว ไม่ว่าจะ มีเจตนาแอบแฝงหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งโดยหลักการแล้ววัตถุประสงค์ทำให้สิ่งที่มีความมั่นคงยั่งยืนอะไรไม่มี

เมื่อยุคสมัยหนึ่งผ่านไป ชีวิตคนท้องถิ่นก็จะตกอยู่ใต้อิทธิพลอำนาจกลุ่มบุคคลภายนอก ซึ่งเป็นฝ่ายกำหนด และควบคุมการ เปลี่ยนแปลงรูปแบบวัตถุไว้อย่างต่อเนื่อง นอกจากชีวิตคนท้องถิ่นจะต้องตก เป็นทาส เศรษฐกิจแล้ว ผลกระทบยังทำให้คนท้องถิ่น เองกอบโกยทรัพยากรซึ่งตนมีสิทธิอย่างเต็มที่ ส่งออกมาป้อนให้ เป็นการส่งเสริมระบบการเอาเปรียบให้หนักมากขึ้นไปเรื่อย ๆ อย่างปราศจากจบสิ้น

หากคุณสมบัติของพัฒนากร เป็นไปดังกล่าว เราไม่น่าจะ เรียกว่า เป็นพัฒนากรได้อีกต่อไป แต่ควร เรียกว่าคือเพชรฆาตที่ฆ่าชีวิตและความเป็นมนุษย์ของคนท้องถิ่นอย่าง เลือดเย็นที่สุด จะชัดเจนกว่า

ลักษณะของพัฒนากรในอุดมคติ

หากสามารถมองเห็นสังขรณ์และภาพรวมของชีวิตมนุษย์แต่ละคนที่ เกิดมา "ภาวะการเรียนรู้" เป็นรากฐานที่แท้จริงของความเจริญ ทั้งในค่านิยมและภูมิปัญญา และการเรียนรู้จะบรรลุผลสมบูรณ์ที่สุดได้ มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ท่ามกลางบรรยากาศที่มีอิสระภาพ และมีโอกาสเรียนรู้จากความเป็นจริง จึงเห็นได้ว่า การพัฒนา เป็นเพียงผลที่สืบเนื่องมาจากการ เรียนรู้

อนึ่ง ภายในกระแสจิตใจมนุษย์ หากจะบังเกิดภาวะ เรียนรู้ที่แท้จริงได้ ตนเองจำเป็นต้องปลอดจากเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดอารมณ์ใด ๆ ยิ่งปลอดได้มากเพียงใด การเรียนรู้ที่แท้จริงย่อมบังเกิดได้ลึกซึ้งเพียงนั้น จึงกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ เป็นเหตุสำคัญที่ควรมีอยู่ในรากฐานชีวิตของบุคคลผู้ใดชื่อว่า เป็นนักพัฒนาที่แท้จริง และใครก็ตาม หากมีภาวะเช่นนี้ปรากฏในตนเองแล้ว ความเป็นนักพัฒนาย่อมบังเกิดได้ อย่างปราศจากการให้คำจำกัดความ โดยที่มิบุคคลนำไปตั้งให้กับอีกบุคคลหนึ่ง หรือตั้งให้กับตนเอง

บุคคลผู้ยึดติดอยู่กับอิทธิพลจากวัตถุเข้าไว้มาก ๆ ผู้อื่นหวังคึงก็จะ เกิดพฤติกรรมโต้ตอบ ไม่ว่าจะ เป็น

การแสดงอารมณ์หรือไม่ยอมรับฟัง นิสัยเช่นนั้น หากปราศจากการ เปลี่ยนแปลงไปสู่การปรับปรุงที่มุ่งความสงบ และ เปิดกว้างมากขึ้น ย่อมปรากฏให้รู้ได้ว่า มีภาวะปิดกั้นการ เรียนรู้ในตนเอง

สิ่งดังกล่าวแล้วนี้ หาใช่สร้างได้ในช่วงของการจัดการศึกษา ยิ่งในระดับสูง และหาใช่สร้างได้เพียง จากการจัดการศึกษาในโรงเรียนไม่ การบูรณาการการศึกษาให้มีคุณสมบัติที่พึงปรารถนา จำเป็นต้องอาศัย บรรยากาศชีวิตที่มีบูรณาการ และได้รับโอกาสให้สัมผัสต่อกระแสการ เรียนรู้บนฐานตนเอง เรื่อยมา นับแต่วัย แรก เกิด และพัฒนาขึ้นมาอย่างมี เหตุผล เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องกัน

อิทธิพลสภาพแวดล้อม มีผลอย่างมาก และหยั่งถึงรากฐานได้ลึกซึ้ง และ เมื่อกล่าวถึงสภาพแวดล้อม ควร พิจารณาทั้งสภาพแวดล้อมธรรมชาติและสภาพแวดล้อมในค่านิยม นอกจากนั้น เมื่อมองสู่สภาพแวดล้อมสังคม ก็ควรมองทั้งในค่านิยม วัตถุประสงค์ซึ่งมนุษย์ เป็นฝ่ายประดิษฐ์ และ พฤติกรรมที่สะท้อนออกมาปรากฏจากการคิดการปฏิบัติ ของมนุษย์ด้วยกันเอง โดยเฉพาะพฤติกรรมของผู้ใหญ่ซึ่งส่งผลกระทบต่อเยาวชนอย่างสำคัญ

ความหมายของผู้ใหญ่ หาใช่หมายถึงอย่างจำกัดอยู่เพียงวัยเท่านั้นไม่ หากหมายถึงความใหญ่ด้วยน้ำหนัก ซึ่งมีผลต่อจิตใจ ไม่ว่าจะบิดามารดากับบุตร ครูกับศิษย์ ผู้บริหารและปกครองกับผู้อยู่ภายใต้อำนาจ คนร่ำรวยกับ คนยากจน หรือคนในกลุ่มที่มีอิทธิพลรูปแบบอื่นใดก็ตามกับกลุ่มที่ด้อยกว่า แม้บุคคลผู้ เรียกตนเองหรือถูก เรียกว่า พัฒนาการกับชาวบ้านซึ่งคนมีหน้าที่ เกี่ยวข้อง

หากรากฐานความรู้ลึกลับลึกซึ้งของคน มุ่ง เน้นอยู่ที่การ เรียนรู้ ไม่ว่าจะออกไปสัมผัสสิ่งใดหรือชีวิตใด รวมทั้งชีวิตคนในชุมชนซึ่งยังคงอยู่ในสภาพที่ด้อยโอกาสกว่าคน เขาจะให้ความสำคัญกับสิ่งซึ่งสัมผัส เห็นตนเอง เสมอ โดยมีคุณสมบัติ "ใจกว้าง" ได้รับความคิดเห็นของคนซึ่งตนสัมผัสได้ทุกลักษณะอย่างปราศจากการมี ปฏิกริยาตอบสนอง ไม่ว่าจะ เป็นอาการโกรธ หรือยินดี แต่รับเข้าไปปรับปรุงสภาพจิตใจตนเองให้สูงยิ่งขึ้น และปฏิบัติตนเองอย่าง เป็นธรรมชาติ ให้ผู้อื่นบัง เกิดแรงศรัทธา ได้รับความไว้วางใจในการพัฒนาอย่างจริงจัง

การเรียนรู้จึงถือเป็นรากฐานสำคัญของพัฒนาการแต่ละคน หากสามารถพัฒนาตนเองให้เกิดภาวะ เรียนรู้ ลึกซึ้งมากขึ้นในตนเอง การพัฒนาผู้อื่นและสิ่งอื่นที่แท้จริงย่อมบัง เกิดได้เอง หาใช่ไปกว่าพัฒนา แต่ทำไปแล้ว กลับสะท้อนผลทำลายในภายหลัง

หลักการศึกษาก่อให้เกิดการพัฒนาภาวะ เรียนรู้

ชีวิตบุคคลแต่ละคนมีองค์ประกอบหลักคือ "กายและจิตใจ" ทั้งสองสิ่ง ผสมกลมกลืนกันอยู่ภายในบุคคล เดียว กัน มีผลสัมพันธ์โดย เป็น เหตุ เป็นผลให้แกกันและกัน แต่ที่หาใช่ เป็นสิ่งมีรากฐานผูกติดกันไม่ หากมองได้ลึกซึ้ง ถึงแก่นจะพบว่า ทั้งสองสิ่งต่างก็มีรากฐานที่เป็นอิสระ แต่อิทธิพลจากการมีโอกาสสัมผัสกับภาวะแวดล้อมภายนอก ก็มีแนวโน้มทำให้เกิดเป็น เงื่อนไขกำหนดให้มีการนำเอามาผูกติดกันขึ้น ดังจะพบได้จากลักษณะความคิดของ บุคคลทั่วไป ซึ่งปรากฏไม่มากนักน้อย

สภาพจิตใจที่อิสระ เป็นสิ่งส่งเสริมให้บัง เกิดปัญญา เสมือนแสงสว่างภายในตนเองที่ส่องวิถีทางให้เห็น ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง และบัง เกิดภาวะ เรียนรู้ขึ้นในจิตใจอย่าง เป็นอุปนิสัยธรรมชาติของบุคคล

ในเมื่อธรรมชาติได้ให้ทั้งสองด้าน รวมไว้ในชีวิตบุคคลแต่ละคน และชีวิตจะดำรงอยู่ได้ก็จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยสภาพแวดล้อมที่ปรากฏ เปลี่ยนแปลงอยู่ภายนอก ในทิศทางกลับ กระแสอิทธิพลสิ่งแวดล้อมก็ถูกส่งผ่านเข้ามากระทบจิตใจ การได้มีโอกาสสัมผัสกับสภาพการ เปลี่ยนแปลงที่เป็นจริงของสิ่งแวดล้อมอย่างอิสระ ย่อมส่งผลให้เกิดพลังชำระล้างเงื่อนไขในจิตใจ พัฒนาตนเองไปสู่การเรียนรู้ที่วิเศษมากขึ้น

การปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดจากชีวิตได้มีโอกาสสัมผัสกับสภาพที่เป็นจริง ย่อมหวังได้ว่า จะก่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจมากขึ้น เพื่อนำไปสู่ความรู้สึก "ท้าทายต่อการเรียนรู้" เข้มข้นยิ่งขึ้น ทำให้การขึ้นต้นก็สนใจมุ่งพัฒนา อยากให้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ซึ่งจริง ๆ แล้วก็คือ แนวคิดและพฤติกรรมที่อยากได้ผลเพื่อสนองอารมณ์ตนเอง หรือ ภาวะจิตใจที่ขาดอิสรภาพนั่นเอง

หลักที่พอสรุปได้ก็คือ "การมุ่งสมาธิ ท่าทีที่สุก" แทนที่จะคิดว่า ทำแล้วต้องได้ผลอย่างนั้นอย่างนี้ หรืออีกนัยหนึ่ง "จะต้องได้ผลทันตา เห็น" ซึ่งเป็นความ เชื่อที่ยึดติดอยู่กับรูปแบบ แทนที่จะมั่นคงอยู่กับความเชื่อซึ่งถือ เหตุผลที่แท้จริงอยู่ในรากฐาน ไม่ว่าผลนั้นจะบัง กิดขึ้นเมื่อใด แม้เมื่อชีวิตตนเองผ่านพ้นไปแล้ว ซึ่งความรู้สึกที่กล่าวถึงในประเด็นหลังนี้เอง ที่น่าจะถือเป็นคำอธิบายความหมายของ "อุคฆกรรม" ได้ชัดเจนภายในตัวของมันเอง

จิตใจที่มุ่งวิถิการพัฒนาศู่ความมีอิสระมากขึ้น ย่อมละ เว้นจากการมองความหมายของ "อิสรภาพ" อย่างจำกัดอยู่เพียงสิ่งซึ่งตนเองชอบหรือสนใจให้ เบิกกว้าง ออกไปสู่อิสรภาพที่ครอบคลุมความต้องการของชีวิตทุกชีวิตได้สมบูรณ์มากขึ้น ทำให้บุคคลปฏิบัติหน้าที่พัฒนากร สามารถปฏิบัติงานได้ทุกสภาวะได้อย่างรู้สึกท้าทายและกล้าหาญ

คงได้กล่าวไว้แล้วว่า หากหวังผลให้เกิดการพัฒนา ความมองด้วยชอบ เขตที่ครอบคลุมชีวิตตั้งแต่ เริ่มต้น และด้วยสำนึกในหลักการที่ว่า "ชีวิตมนุษย์ที่เกิดมา จำเป็นต้องมีการอยู่ร่วมกัน" อีกวิถีทางหนึ่งที่ควรมองและนำมาร่วมพิจารณาคด้วยคือ "ภาวะความเป็นผู้ใหญ่กับผู้เยาว์" ซึ่งทั้งสองภาวะดังกล่าว ผสมกลมกลืนกันอยู่ภายในกระแสสังคม เป็นสัจธรรม และปราศจากตัวคนที่แท้จริง

อย่างไรก็ตาม หากมองด้วยทรรศนะที่ถือ กระแสการ เปลี่ยนแปลง เป็น พื้น ฐาน ก็น่าจะเข้าใจได้ว่า ผู้ใหญ่เป็นภาวะชีวิตที่ธรรมชาติได้ให้โอกาสมาก่อนในการเรียนรู้ โดยที่ธรรมชาติเองหวังไว้โดยหลักความจริงว่า ผู้ใหญ่จะได้รับโอกาสให้พัฒนาคุณภาพชีวิตมากกว่าผู้เยาว์ เมื่อใดผู้ใหญ่ไม่อาจรักษาคุณสมบัตินี้ไว้ได้แล้ว ย่อมหมายความว่า สังคมจะ เปลี่ยนแปลงไปสู่การสูญเสียบนพื้นฐานตนเอง

ภายในหลักการของการอยู่ร่วมกันนั้น มีสิ่ง ที่พึงสัง เกตุอย่างน้อยสองประการคือ ประการแรกได้แก่โอกาสในการ เรียนรู้ของอิสระของแต่ละคน กับประการที่สอง การอยู่ร่วมกันของภาวะผู้ใหญ่กับผู้เยาว์ ผู้ใหญ่ย่อมมีอิทธิพลและนำหนักอำนาจ เห็นอกกว่าผู้เยาว์ เป็นหลักธรรมดา การพัฒนาที่แท้จริงจะบังเกิดได้ ผู้ใหญ่ย่อม เป็นฝ่ายถูกกำหนดให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการสร้างสรรค์ผู้เยาว์อย่างไม่อาจปฏิเสธได้ ดังนั้นหากจิตใจอยู่ในภาวะ เรียนรู้ ผู้ใหญ่ย่อมรู้หน้าที่ตนเองได้ว่า ต้องให้โอกาสแก่ผู้เยาว์ได้ศึกษาอย่างอิสระ เพื่อเข้าสู่กระแสที่เรียกว่า "เป็นผู้รับผิดชอบ" ซึ่งเป็นวิถีทางที่นำเข้าสู่ "การรู้ความจริง"

ในด้านการศึกษารูปแบบ ผู้ใหญ่เองควร เป็นฝ่าย"ใช้คุณธรรมและ เมตตาธรรม และใช้ไหวพริบ
ใช้ปฏิภาณ" เหนือการยึดติดกับการใช้กฎระเบียบ ซึ่งเป็นด้านของรูปแบบที่เกิดจากการประดิษฐ์ โดยคน
 การให้อิสระภาพ หากเน้นการให้ในด้านรูปวัตถุไม่ เพราะหากยิ่งให้ในด้านนี้มีอิสระ ก็ยิ่งส่งเสริม
 ให้อึดติดอยู่กับความสะดวกสบายมากขึ้น และนำไปสู่การยึดติดกับรูปแบบของเทคโนโลยีซึ่งฝ่ายผลิต หาก
 ไม่ได้มีชีวิตคนในท้องถิ่นร่วมกัน เป็นเจ้าของ กลุ่มคนท้องถิ่นก็จะตก เป็นทาสวัฒนธรรมและ เศรษฐกิจของ
 อิทธิพลภายนอกมากขึ้น จึงควร เน้นการให้อิสระภาพในด้านการศึกษากำหนดวิธีปฏิบัติ เพื่อให้โอกาส
 พัฒนาขึ้นมาบนรากฐานตนเอง

วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นพื้นฐานสำคัญที่กำหนดความสำเร็จในการพัฒนา

ชีวิตมนุษย์จะสามารถพัฒนาขึ้นมาบนรากฐานตนเองได้อย่างมั่นคง และมุ่งสู่เป้าหมายที่สมบูรณ์ครบ
 ถ้วนได้อย่างชัดเจน จำเป็นต้องถือวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นพื้นฐานสำคัญ

ชีวิตมนุษย์ประกอบด้วยกายและจิตใจร่วมกัน เป็นกลไกหลัก นอกจากนั้นสังขารก็ยังได้กำหนดให้แต่
 ละบุคคล มีชีวิต เกิดมาภายในระบบของกระแสสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นตนเอง เป็น เงื่อนไขแฝงไว้ภายในรากฐาน

ดังนั้นการมีโอกาสสัมผัสกับสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น จึงมีผลกำหนดลักษณะ
 ความคิดความเชื่อร่วมกัน บังเกิดเป็นวัฒนธรรมพื้นฐานประจำท้องถิ่น ที่เรียกกันว่า"เอกลักษณ์" ช่วย
 ให้สามารถตีความได้ว่า "คุณภาพชีวิตของมนุษย์" ได้แก่ลักษณะความคิดความเชื่อซึ่งเป็นตัวของตัวเอง
 หรือที่เรียกกันว่า"ภาวะพึ่งพาตนเอง" โดยที่มี"การรับรู้"ปรากฏอยู่ในกระแสการ เรียนรู้ และการ
 เปลี่ยนแปลง

เอกลักษณ์ของแต่ละชีวิตและแต่ละชุมชนมนุษย์ซึ่งมีอิทธิพลอำนาจธรรมชาติ เป็นสิ่งกำหนดอยู่ในราก
 ฐาน หากได้หมายควมอย่างจำกัดขอบเขตอยู่กับสิ่งซึ่งตอบสนองชีวิตด้วยภาวะที่เป็นรูปวัตถุ ที่ช่วยให้ร่าง
 กายอยู่รอด ดังเช่นที่มักกล่าว เน้นกันอยู่กับ"ปัจจัยสี่" เท่านั้นไม่ แต่ควรมองให้ครอบคลุมถึงอีกด้านหนึ่ง
 คือ ภาพทรงคนทั้งสิ่งซึ่งอยู่บนรากฐานธรรมชาติและสิ่งที่อยู่บนรากฐานวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมี
 อิทธิพลส่งผลกระทบต่อจิตใจคนในท้องถิ่นลึกซึ้ง

สิ่งดังกล่าว ส่งผลปลูกฝังให้รากฐานจิตใจของแต่ละคนผู้ เป็นสมาชิกชุมชนท้องถิ่นมาโดยกำเนิด
 บังเกิด"สำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเอง" ซึ่งธรรมชาติได้ให้มาชีวิต
 อย่างดี เป็นหน้าที่ ดังเช่นความรู้สึกซึ่งพบได้ง่าย เป็นธรรมชาติ ในเมื่อมนุษย์ผู้ซึ่งชีวิตตนเองต้องจากบ้าน
 จากถิ่นกำเนิด หากจิตใจปกติ จะสะท้อนความรู้สึกที่"คิดถึงบ้าน" และปรากฏภาพสิ่งต่าง ๆ ของท้องถิ่น
 ที่ตนเคยอยู่ ขึ้นในจิตใจ

เมื่อใดที่กระแสผูกพันระหว่างชีวิตกับสิ่งแวดล้อมซึ่งควรมีอยู่ในรากฐานจิตใจ เป็นธรรมชาติ ถูก
 ทำลาย เช่นการนำเอาอิทธิพลต่างวัฒนธรรมและต่างถิ่นซึ่งแฝงมากับรูปแบบผลิตจากภายนอก เข้ามา
 แฉกแผ้ว ความผูกพันระหว่างชีวิตกับธรรมชาติซึ่งเป็นรากฐานแท้ของตนเองก็หมดไป แต่มีอิทธิพลกำหนด
 ให้รู้สึกนิยมผลิตผลจากวัฒนธรรมต่างถิ่น เข้ามาครอบงำ

ความคิดความเชื่อของคนท้องถิ่น ภายใต้สภาวะดังกล่าว จะปรากฏออกมาในลักษณะที่เอื้ออำนวยหรือ เป็นเป็นหาสรับใช้ผลประโยชน์ของคนต่างถิ่นอย่างปราศจากการรู้สึกตัวเลย ดัง เช่นการประกอบพฤติกรรม ทำลายทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งเป็นพื้นฐานชีวิตตนเอง นำไปแลกกับวัตถุ แลกกับเงิน ซึ่งบุคคลภายนอกหยิบยื่นมาให้ ชาคความรู้ความเข้าใจและการให้ความสำคัญแก่วัฒนธรรมซึ่งเป็นสิ่งอยู่ในรากฐานชีวิตและชุมชนที่ตนอยู่ ซึ่งแต่ละคนควรมีจิตสำนึกรับผิดชอบที่จะต้องอนุรักษ์ไว้ เพื่อสืบทอดกระแสชีวิตและพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานที่แท้จริง

บุคคลผู้เข้าไปสู่ชุมชนใดชุมชนหนึ่งโดยหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมาย ควรมีรากฐานจิตใจที่อิสระ สามารถปรับ วิชิตคิดและวิถีปฏิบัติ กำหนดพฤติกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมบนรากฐานซึ่งหยั่งลึกลงสู่สภาพแวดล้อมที่แท้จริงของชุมชนนั้น ๆ ได้อย่างเด่นชัด หากไม่สามารถเข้าถึงประเด็นดังกล่าวได้ ไม่ว่าจะคิดหรือปฏิบัติโดยที่ตนเองเชื่อว่า น่าจะบังเกิดผลดี แต่จริง ๆ แล้ว กลับมีผลทำลายรากฐานที่แท้จริงของท้องถิ่นอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์

บุคคลผู้ซึ่งรากฐานจิตใจยังตกอยู่ภายใต้อิทธิพลจากรูปวัตถุ มักมีแนวโน้มที่คิดว่า การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง จะมีการแสดงออกให้เห็นว่า ตนเองมีความผูกพันอยู่กับท้องถิ่น จะต้องเป็นผู้ที่ถือกำเนิดชีวิตมาจากท้องถิ่นนั้น ๆ แต่งานพัฒนาที่ถือเอาหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว มาใช้พิจารณาบุคคลเพื่อทำหน้าที่ เป็นพัฒนากร ก็ประสบความผิดหวังมาแล้วเป็นส่วนใหญ่ หากมองได้ลึก จะพบว่า ความคิดดังกล่าวเกิดจากการนำเอาค่านิยมรูปวัตถุ มาผูกติดกันไว้นั่นเอง

ความจริงแล้ว พื้นฐานแท้ของแต่ละเรื่อง ต่างก็เป็นสิ่งอิสระ แต่จิตบุคคลผู้พิจารณาจำเป็นต้องมีอิสระภาพ อยู่ภายในรากฐานจึงจะสามารถรู้ได้ เห็นได้เอง หรืออีกนัยหนึ่ง หากบุคคลมีจิตอิสระหรือเรียกว่า"มีคุณธรรม" ที่แท้จริงอยู่ในรากฐาน จิตใจย่อมมีคุณสมบัติ เปิดกว้าง เมื่อสัมผัสกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นใดก็ตาม จะสามารถปรับได้ที่ตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ สามารถสะท้อนภาพ"ความพร้อม"ในการ เป็นพัฒนากรที่ดีได้เสมอ

อย่างไรก็ตาม การชี้หลัก เกณฑ์ไว้ดังที่กล่าวแล้วว่า ชีวิตคนซึ่งถือกำเนิดมาจากพื้นฐานธรรมชาติและ วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นสิ่งมีบทบาทสำคัญในระดับพื้นฐานของแต่ละท้องถิ่นนั้น เป็นแนวทางในการพิจารณาสู่ การใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนา หากใช้แนวทางเพื่อมุ่งเรียนรู้และหวังให้บังเกิดผล เสริมรากฐานที่แท้จริงไม่ คำนึงถึง บุคคลผู้ปฏิบัติการณ์ในท้องถิ่น ก่อนนำสู่การใช้ประโยชน์ ควรมีอิสระภาพภายในรากฐานจิตใจตนเองควบ คู่กันไปด้วย

วัฒนธรรมซึ่งเป็นรากฐานที่แท้จริงของท้องถิ่น และถือเป็นพื้นฐานความเป็นมนุษย์ได้อย่างภาคภูมิใจนั้น เป็นสิ่งเกิดจากการอนุรักษ์และพัฒนาจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญด้วยชีวิต ในการพึ่งพาอาศัยทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งเป็นสมบัติที่ถือรากฐานการ เกิดการ เปลี่ยนแปลงอยู่ในท้องถิ่น การที่พลังอำนาจจากภายนอกเข้าไปแทรกแซง เป็นผลให้เกิดการทำลาย ไม่ว่าจะเพื่อหวังกอบโกยผลประโยชน์ใส่ตน หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็ตาม ถือว่าเป็น การละเมิดสิทธิ เสรีภาพ ของมนุษย์ด้วยกันเอง และควรได้รับการประนามว่า"ไร้ซึ่งคุณธรรมและมนุษยธรรม" ซึ่งกระแสพลังดังกล่าว อาจถูกนำเข้าสู่ชุมชนโดยการแฝง เข้าไปในรูป ลักษณะ ของ เทคโนโลยีที่มีผลล่อล่อล่อใจ ถูกนำเข้าไปโฆษณา เผยแพร่ว่า เป็นสิ่ง"สมัยใหม่"ส่งผลกระทบ มาจิตใจคนในท้องถิ่น

บนหลักการพื้นฐานที่รองรับ "การอยู่ร่วมกันซึ่งถือ เป็นสังขรณ์ของชีวิตมนุษย์ แต่ละชีวิตที่ปรากฏอยู่
อย่างเป็นธรรมชาติ ต่างก็มีรากฐานจิตใจ ค้นลึกกว้างแคบแตกต่างกันไป" จึงทำให้ทุกคนจะตก เป็น
เหยื่ออิทธิพลภายนอกในขณะ เดียวกัน

บุคคลใด ตกเป็นเหยื่ออิทธิพลภายนอก และมีการแพร่กระจายต่อไป เป็นกลุ่มบุคคล ย่อมก่อให้เกิดผล
แตกแยก "ทำลาย เอกภาพขึ้นภายในชุมชนท้องถิ่น" แม้กลุ่มบุคคลผู้ตก เป็นเหยื่อ หากมีการรวมกลุ่มก็เพียง
ระคับผิว เนื่องจากมีการ เปลี่ยนแปลงรากฐานชีวิตที่มุ่งทิศทางสู่ "ภาวะ เอกเทศ" หรือ "ภาวะตัวใครตัวมัน"
เด่นชัดมากขึ้น ทำให้ชุมชนท้องถิ่นต้องตก เป็นเหยื่ออิทธิพลผล ประโยชน์วัฒนธรรมและ เศรษฐกิจภายนอก
ทั้งกว้างขวางและ ลึกซึ้งมากขึ้น

ทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิ เป็น เจ้าของโดยชอบด้วยหลักธรรมอย่างสมบูรณ์ จะถูกบุคคล
ในท้องถิ่น เองซึ่ง เหลือสภาพความเป็น เจ้าของอยู่แต่ เพียงกาย ส่วนจิตใจตก เป็นทาสคนต่างถิ่นต่างวัฒนธรรม
ลงมือกอบโกยเอาไป เสนอสนองความต้องการของกลุ่มบุคคลภายนอก หรือไม่ก็วิ่ง เต้นออกไป เชิญชวน
เทคโนโลยี เข้ามามากอบโกย เองอย่างอิสระ

เมื่อทรัพยากรธรรมชาติต้องสูญเสียไปมาก สิ่งผลกระทบบรรยากาศ เป็นพิษ เป็นภัยแก่ชีวิต ทั้งของคนใน
ชุมชนท้องถิ่น และกระจายออกไปสู่สังคมภายนอก "คนในชุมชนท้องถิ่น เอง จะตก เป็นฝ่ายถูกตำหนิโดยกลุ่ม
บุคคลภายนอก" ซึ่งเป็นฝ่ายถืออิทธิพลอำนาจ เหนือกว่า และเป็นฝ่ายสร้างเหตุในความลึกซึ้ง หาว่า เป็นฝ่าย
บุกรุกทำลาย และใช้ เป็นเหตุอ้าง นำอำนาจ เข้ามาคควบคุมบังคับ และยังมุ่งสร้างระบบที่ เอื้ออำนวยผลประโยชน์
แก่ฝ่ายตนมากขึ้น โดยอ้างว่าคือการแก้ไข้ปัญหา

พัฒนาการที่ควรได้รับการยอมรับว่า กระทำหน้าที่ เป็นพัฒนาการอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลผู้
ปฏิบัติงานอยู่ในภาครัฐบาล ภาคเอกชน ภาคงานอาสาสมัคร หรือไม่ว่าจะ ถูกมองจากภายนอก จากคำที่
เห็นรูปไว้คิดว่า เป็นบุคคลผู้เข้าไปจากภายนอกท้องถิ่น หรือ เป็นบุคคลผู้ถือชีวิตตนเองอยู่ในชุมชนท้องถิ่นก็ตาม
หากมีรากฐานจิตใจที่อิสระ ย่อมสำนึกได้ว่า ตนเองมีหน้าที่ที่แท้จริง ที่จะต้องสนใจ เรียนรู้ เพื่อพัฒนารากฐาน
ตนเองจากการคิดการปฏิบัติท่ามกลางสภาพความเป็นจริงอย่างรู้สึกท้อทาย

และสำนึกได้ว่า เป็นหน้าที่ที่แท้จริง ที่จะต้องยืนหยัดต่อสู้อย่างมั่นคงบนพื้นฐานหลักความจริง ต่อกระแส
ทุกรูปแบบที่ เข้ามามบุกรุกทำลายความเป็นมนุษย์ของชีวิตคนในชุมชนท้องถิ่น และใช้ประสบการณ์จากการร่วม
กันต่อสู้ สร้างภูมิคุ้มกันอิทธิพลจากภายนอกขึ้นในรากฐานตนเองให้ เข้มแข็งมั่นคงยิ่งขึ้นไป เป็นลำดับ
บนความหวังพื้นฐานของสังคมที่จำเป็น ต้องมีการอยู่รอดปลอดภัย และสามารถสืบทอดต่อไป ได้อย่างมี เสรีภาพ
ที่แท้จริงอยู่ในรากฐานตนเอง.

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓